ЦЕТИЊСКИ ВЈЕСНИК

ИЗЛАЗИ СРИЈЕДОМ И СУБОТОМ

Цијена: за Црну Гору на годину 10 круна, на по године 5 круна; ван земље 15 франака у злату.

Уређује: ОДБОР

Адреса: „Цетињски Вјесник“ — Цетиње; Adresse: „Le Courrier de Cettigné“ — Cettigné (Monténégro)

Појединн број 10 пара.

БРОЈ 32. ЦЕТИЊЕ, СРИЈЕДА 27. АПРИЛА 1911. ГОД. ГОДИНА IV.

Цетиње, 27. априла

Двије три појаве најновијега датума из јавнога живота братске нам Србије морају да привуку на себе и нашу пажњу. Позабавићемо се истијема, не ни са најмањом намјером да се ненадлежно умиješамо у оне послове, о којима слободно исказивање мишљења често пута у великој мјери ограничава обзир међународне куртоазије. Напротив, намјера нам је да се поменутих појава дотакнемо у колико оне, по нашем схватању, могу наудити општим српским интересима, и у колико, због мале географске удаљености и народне истовјетности, могу утицати како на нас, тако и на остале дијелове Српства. Оне се, по штетним утицајима, тичу и нас и уопште сваке *државе*, па зато ћемо се код њих мало и зауставити.

Овијех дана у Биограду је била на дневноме реду једна важна одлука из Србијине спољашње политике. Влада је ријешила, да Краљ Србије посјети владаоца аустроугарске монархије, пошто је претходно министар иностр. дјела др. Миловановић успио да изради пријем код ћесара. Без сумње, српска влада руководила се у тој одлуци државним интересима, који налажу малој Србији да, у садашњим приликама, буде у исправним односима са моћном сусједном монархијом. Пошто је то питање било дефинитивно свршено међу кабинетима у тишини — таква питања не свршава у циркусу јавнога мишљења ни републиканска влада! — оно је за тијем требало да се објави и изврши. Али сад је наступио неочекивани обрт. Ускомјешао се велики дио улице! Неодговорна маса успротивила се извршењу одлуке о путовању. Ко зна, да ли је улица негодовала спонтано, или су је бунили какви ловци рибе у мутној води, како обично бива у времену „народних одисаја“, али тек државни управљачи уклонише се и поклонише пред „сувереним народом“, у чије је име у овој прилици говорио неодговорни сокак. У крај бише потиснути и парламентарна влада, и њен министар иностраних дјела, и Парламент, који су *једини* позвани да одговарају за оваке одлуке из више државне политике, те се позваним факторима наметну за тутора и судију — улица. И то у питањима из спољашње политике, гдје маса готово вазда даје оцјене само по срцу, по личним симпатијама или антипатијама, а не и по разуму! Вољели бисмо знати, да ли се републиканска француска влада обраћала за савјет париским сутеренским типовима, кад је оно у љето 1905. због Марока жртвовала Њемачкој својега Делкасеа! Кад би се допустило да у једној држави улица мјеродавно мијења извршне одлуке и из спољашње политике, — одлуке непопуларне али корисне — тад би се та држава брзо расплинула у анархији као сапунски мјехур у ваздуху. Само, ваља увијек имати на уму: да анархија није слобода, и да све, што изгледа популарно, није вазда и корисно, и да се циљ политичких слобода састоји у томе, да се све оно, што је *корисно* политичком и културном напредовању једнога народа и његове државе, може *слободно* употребљавати и искоришћавати под контролом и одобрењем позваних чинилаца.

Не можемо да се не дотакнемо и још нечега, што је пратило појаву, о којој напријед говоримо. Кад је објављена одлука о путовању, један дио листова (случајно радикалних!) најенергичније је устао противу њенога остварења. По отказу путовања, ушљед протеста улице и тијех листова, ти исти листови означише отказ као фијаско и — осудише га!! Таква опозиција прави је специјалитет данашњега српског јавног живота. Што год представник високе државне власти учини, не ваља, не смије да се сматра да ваља, ма једну одлуку донио данас, а сасвијем супротну одмах сјутра. Гдје се критика јавнога мишљена од стране већине његових органа наводи само и једино на *негацију* — ту је одзвонило и *слободи* и *напрешку*.

Друга једна појава изгледа на први поглед безначајна, док је у истини симптоматична. Приликом вршења званичне дужности убијен је од сељака један полициски писар, а његов пратилац жандарм тешко је рањен. Ни виша државна власт, ни јавност не посветише томе ни најмању пажњу. Представници власти, нарочито полициске, непопуларни су у српским масама, васпитаним у деструктивноме правцу, те их, ако погину у вршењу дужности, они одоздо неће, а они одозго пак не смију да ожале, бојећи се да не изгубе народну милост. У Енглеској, колијевци парламентаризма, друкчије се ради. Кад су јесенас у Лондону два обична жандарма погинула приликом вршења званичне дужности, на опијело њихово у Саборној Цркви дошли су сви министри, генерали, маса грађана, па је чак и Краљ Ђорђе био заступљен преко својега ађутанта! Гдје се годинама поткопавају углед пријестола, достојанство влада, ауторитет виших и нижих државних органа, гдје се годинама проповиједа, да је власт извор насиља и зла — ту се морају догађати такве појаве, које стварају општу подивљалост и државни организам онеспособљавају за његову националну мисију и улогу Пијемонта.

Један енглески научник био је дошао ономад у Биоград, и ту је, на Универзитету, држао јавно предавање о „науци и вјери“. Дошла је велика множина бољега биоградскога свијета да чује његово предавање. Једна група ђака социјалиста, републиканаца и анархиста хтјела је силом да омете предавача. Хладнокрвни Енглез истрајао је до краја. Кад је завршио, очитао је биоградским „слободњацима“ и „Пијемонтезима“ ову лекцију: Ја сам на више мјеста у Европи држао своја предавања. Свуда су ме до краја саслушали, допустивши ми да *слободно* искажем своја мишљења. Само на једноме мјесту демонстрирали су противу мојега предавања, *али тек пошто сам га завршио!* Другим ријечима: гдје владају нетолеранција и непоштовање противникова мишљења, ту не може бити ни праве слободе.

На пошљетку, у Крагујевцу су потоњих дана социјалисти измлатили једнога официра приликом вршења неке његове војничке дужности. Нити су официри протестовали, нити је власт узимала кога на одговор. Тако се проводе представници оружане силе у земљи, у којој и владини листови проповиједају, да је војска „реакционарна установа“, — она иста војска, која треба да уједини дијелове раскомаданога Српства! Кад су официри некажњено могли да убију на спавању својега врховнога команданта, краља, и његову супругу, краљицу, ко би се послије могао чудити, што социјалисте на улици премлаћују поједине официре! Примјери су уродили плодом. Ко сије вјетар разврата, жање буру народне и државне раслабљености, помоћу које се неће доћи до југословенскога краљевства.

*

Вилхелм I. нашао је Бизмарка, Виктор Емануило II. Кавура, те су и један и други, уз сарадњу јаких и способних државника, уводећи слободу путем реда и прибирања свију народних снага, остварили вјековне идеале својих народа. Они су унутрашње развиће подстицали поступно, прилагођавајући се духу времена и савременим задацима без растројавања народне моћи. Политичке слободе, толико потребне за општи напредак, они су умјели ставити у службу моралне и војничке снаге својих држава, и зато су Пијемонт и Пруска успјешно извршили своју мисију, разумије се помоћу мудрих и способних и истински слободоумних људи, а не помоћу букача и празнова с једне и реакционара с друге стране.

Црна Гора на раскршћу.

Под овим натписом новосадски „Браник“ доноси уводни чланак., у коме се, крај осталог, износи и ово:

Данашњи тренутак је заиста критичан за Црну Гору. Може се рећи, да *Црна Гора стоји на раскршћу*. А то раскршће значи: *мир или рат*. Тежак је то положај, да баш на малу Црну Гору падне сва одговорност за будућност балканскога Српства. Истина, читава стогодишња повјест Црне Горе све од Косова, амо, означена је као *ратна повјест* у одбрану Црне Горе све од Косова амо, означена је као *ратна повјест* у одбрану Црне Горе у одбрану и васкрс Српства на Балкану. У оно доба највеће моћи отоманскога царства, кад је полумјесец допирао до Беча, Црна Гора је знала у непрестаним бојевима сачувати своју слободу, своју независност.

Од то доба се времена промијенила. Отоманска царевина, иако сузбијена од европских великих држава, те мање више подложна захтјевима европских велесила у току времена ипак се организовала у војничком погледу те је успјела, да организује такову војску, која се рачуна међу најбоље.

Данас ратни сукоб Црне Горе са Турском мора доћи до другог мјерила просуђивања, него некад. То мора бити мјеродавно и при пресуђивању успјеха или неуспјеха арбанашке побуне. Данас су средства турске војске огромна према примитивном наоружању устаника. Турска војска има сва војна средства у својој руци и за *брдско војевање*. Ту је брдско топништво, ту су страшне машинске пушке. Истина, и то савршено брдско оружје много не помаже у земљи са страшним стијенама и врлетинама, па несазнатим *засједама*, али је ипак и при том повољном земљишном положају ствар врло сумњива за безусловни успјех.

Мала Црна Гора има данас врло добро организовану војску, снабдјевену најбољим модерним оружјем по свима потребама брдскога војевања. Па мала Црна Гора има саразмјерно *повелику* војску. Данашња црногорска војска је у неку руку и понос велике Русије. Црногорска војска је при проглашењу Црне Горе за краљевину добила нове униформе, *сасвим сличне* руским униформама. Ваљало је видјети при лањским светковинама и при војним маневрима на Цетињу, како поносито и јуначки корача та црногорска војска. Истина, има десетина година, како црногорска војска није била у какву већем боју. Црна Гора је за више десетина година уживала благодати мира. Данас више није оно доба, кад је Црна Гора била у непрестану рату са Турском. Али се зато ипак данас у Црној Гори и дјеца већ вјежбају у оружју, па у Црној Гори данас свака црногорска кућа има најновије оружје, којим се читава породица вјежба. И данас је у Црној Гори обавезан војник сваки Црногорац од **16. до 62.** године. Данас се дакле не треба бојати да је у црногорскога народа некако ослабио војнички дух, због дуге паузе у ратовима, као што је то било у Србији у рату године 1876.

Ми смо увјерени, да се мала Црна Гора не би ни данас устручавала, да прими бој са великом отоманском царевином.

То данашње стање на арбанашкој граници не може дуго трајати. Мора се преломити или на ову или на ону страну. Мора бити или мира или рата.

Порта, односно младотурски режим у Цариграду све једнако *задиркује* Црну Гору сумњичењем, е она не испуњава међународне обвезе неутралитета. Изгледа готово, да Порта хоће да стави на пробу стрпљење Црне Горе и да је изазове на рат. Ако је то тако, Црна Гора *неће устукнути* и сасвим добро казује велики руски лист „Новое Время“, да би Црна Гора могла Турцима рећи: „Добро пожаловатъ, ефендимъ!“ (Изволите само, ефендије!)

За одлуку Црне Горе морале би бити мјеродавне *све околности* данашњега политичкога положаја. Одлука Црне Горе морала би водити рачуна о расположају балканских држава за акцију на Балкану.

Ми признајемо оправданост амбиције Црне Горе. Није мала Црна Гора проглашена за краљевину, да остане у данашњим својим скученим границама. Она мора испунити своју мисију у погледу Српства на Балкану.

Но треба ли сав терет одговорности за Српство на Балкану да падне само на малу Црну Гору? Српство на Балкану безусловно захтјева, да ту *одговорност Србија дијели са Црном Гором*.

Што се тиче европских велесила, то без сумње оне хоће да одрже status quo на Балкану. Француска данас хоће да се за-

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE BURE CRNOJEVIĆ

плете ради *Марока*, а Русија ради *Кине*. То нијесу повољне прилике за акцију на Балкану. Али баш најновија повјест доказује, да су се важне акције на Балкану развиле и *мимо вољу* појединих велесила. Године 1876. и године 1877. Русија није никако хтјела да се зарати са Турском, па је ипак морала загазити у велики рат, у којем је руска војка дошла под зидине Цариграда.

Данашњи политички положај Црне Горе је тежак, претежак. *Црна Гора се налази на раскршћу* и читаво Српство погледа са зебњом на ту малу, јуначку српску државу.

Нека би Бог умудрио црногорску скупштину и Краља Николу, да се одлуче на једну или другу страну: за мир или за рат.

На сваки начин нека се ријеше за оно, што иде у корист балканскога Српства.

Међународни новинарски конгрес

Телеграфски извјештај о раду конгреса —

Рим, 27. априла

Петнаести међународни новинарски конгрес држан је у Риму с обзиром на велике јубиларне свечаности, које се с великом помпом кроз цијелу Италију обављају. По првобитном плану конгрес је требао да буде у Турину, али се доцније од тога одустало и изабран је Рим као талијански Пијемонт.

Новинари из цијелог свијета, који припадају новинарском интернационалном савезу, састали су се 20. ов. мј. и тог дана у вече било је међусобно познавање на Piazza Colonna у локалима талијанског новинарског друштва.

Конгрес је на свечан начин отворен прошлог четвртка на Капитолиуму у дворани Харација и Куријација. Присуствовали су краљ талијански и краљица Јелена, који су за тим извољели да приме све чланове конгреса. У подне је био ручак на интернационалној умјетничкој изложби, а у вече свечана представа у позоришту Аргентина. У петак, 22. ов. мј. држана је сједница конгреса са разним референтима по стручним питањима, а по подне било је примање код министра просвјете; у вече је било соаре код министра спољних послова. У суботу била је сједница конгреса, на којој су прочитани реферати, а по подне garden party, што га у Квиринралу даје краљ Италије новинарима из цијелог свијета; у вече је била свечана представа у позоришту Констанци. У недјељу била је „Битка с цвијећем“ у вила Борнесе, а у вече свечани бал у умјетничком дому. У понедјељак био је излет у Фраскати, ручак у вила Торлони, излет у Грота Ферата и у друге дворце. У уторак прије подне држана је сједница, а у вече соаре код предсједника општине на Капитолиуму. Данас прије подне била је сједница, која је послије подне завршена, те ће вечерас бити свечани банкет што га даје италијанска штампа. Од сјутра па за десет дана биће велики излети по Италији са потпуно бесплатним жељезничким картама I класе, које важе мјесец дана у свима правцима Италије. Око 7. маја састају се конгресисте у Турину по позиву тамошње општине и главног одбора међународне изложбе. За велике свечаности, које Пијемонат приређује у Турину страним новинарима има засебан програм. Чланови конгреса и њихове госпође имају бесплатну вожњу по талијанским жељезницама, бесплатне карте за позоришта, музеје, галерије слика, паробродске и трамвајске пруге. Конгресисте имају бесплатну вожњу и на осталим европскм жељезницима (сем њемачких) и попуст у хотелима. Док је на раније конгресе имао сваки члан оног новинарског удружења, које је примљено у интернационални савез новинарски у Паризу, (који броји 16.000 чланова новинара из цијелог свијета) права учешћа, те је на ранијим конгресима у Бордоу, Берлину, Лондону, Трсту и т. д. било по 500—1000 конгресиста, — дотле је на овом римском конгресу број конгресиста строго ограничен на 300 делегата само оних новинарских удружења, који су у савезу и на позване чланове. Сем тих 300 делегата, имају приступа још и 50 њихових госпођа. Од словенских новинарских друштава налази се у савезу само чешко, чији је предсједник Јосиф Холечек и који је дошао као делегат на римски конгрес. Срба има само три члана у интернационалном савезу и неколико Руса и Пољака. Словени су, дакле, најслабије заступљени у савезу, и према томе немају ни своје засебне секције, ни члана у главној управи.

Мисли

Многи противу неправде устају тек онда кад и њих захвати.

*

Хуком и буком свијет се може само заплашити, али не и освојити.

*

Какав је ко познаје се по томе како друге оцјењује јер сваки човјек обично друге оцјењује по себи.

*

Многи људи подсјећају на грамофне; они обично изговарају оно што им је добачено.

*

Кад би се свако умио толико узвисити, да угуши све што има рђавога у себи, благотворно би самим тиме дјеловао и на себи и на околину своју и веће признање и уважење не би ничим другим могао стећи и прибавити.

*

Најтеже је кад се човјек сам о себи огријеши.

*

Пријатељска рука може најтежи бол да зада.

*

Боља је и најгора сјетва, него рђава жетва.

Валси

Побуна у Арбанији

Као што смо већ јавили, побуњени Арбанаси повукли су се дубље како би могли боље да оперишу и да дочекују турске трупе што су противу њих послане сувим преко Гусиња. Они су те турске трупе разбили и потиснули, па су за њима и пошли, када су се оне повукле у Гусиње. На тај начин крваво разбојиште, које је било у почетку у непосредној близини наше границе, сада се преместило у Кастрате и удаљило се знатно од нас. Због тога су и извјештаји са бојног поља рријеђи и неодређенији, јер развој догађаја нијесмо у стању да пратимо и сада онако као што смо пратили када је то било у нашој непосредној близини, готово на наше очи. Нарочито нам је теже да провјеравамо све вијести, што нам из приватних извора о овим догађајима долазе и да догађаје саопштавамо онако брзо као што смо то раније чинили.

И кад смо ми у тако тешким приликама, онда се може мислити у каквим се приликама налазе други листови, који излазе далеко од крвавог попришта и који немају никаквих својих извјештача на овим странама! Зато је и сасвијем поуздано што многи листови доносе врло нетачне и невјерне извјештаје о националном покрету Арбанаса и што ово покрет врло рђаво схваћају. Међу те листове морамо да убројимо и орган народне муслиманске организације у Босни и Херцеговини „Musavat“, који је донио сасвијем тендециозан извјештај о догађајима у Арбанији.

Представљајући их као малисорски устанак и насрћући на Црну Гору одвратним подметањима „Musavat“ о томе доваквог накарадног закључка долази: „Данас ствари стоје у таквом стању, да ће све зле паде, које се полажу у овај малисорски устанак, изјаловити. Сва јавност је упрла очи шта ће учинити шефкет Тургут паша са оно неколико табора војске што је са собом довео у Скадар, али мјесто операције с југа отпочела је операција са сјевера и данас војска без отпора маршира од Гусиња према Скадру(!), те ће се за који дан спојити с војском, која јој иде у сусрет из Скадра, те ће обје војске сачинити једну фалангу и отпочети са операцијама у обратном правцу како је вођена операција до данас, јер до сад је оперирано противу усташа од малисорских брда према Црној Гори, а сада ће се борба повести од црногорске границе према малисорском устанку и неће им се на овај начин дати прилика да могу бјежати у Црну Гору“... А такво писање „Musavata“ одаје, да ни појма нема о догађајима у Арбанији, онако исто као ни они листови, који су донијели извјештаје како су Арбанаси са границе потиснути и да су сабијени у унутрашњост, гдје их Турска војска немилостиво десеткује, док у ствари сасвим обратно бива: у мјесто да Арбанасе туку они туку турску војску!

Нас би далеко одвело када бисмо корегирали и остале извјештаје о арбанашкој побуни, које кипте нетачностима и измишљотинама, те зато ћемо и одмах прећи на излагање догађаја.

Јавили смо већ како је текла и како је завршена акција турских трупа ради заузимања Дечића. Сад смо о томе добили још и ове појединости:

Шест турских табора са двије батерије и осам митраљеза напали су на Дечиће у намјери да га од Арбанаса отму. Крваве борбе водиле су се дванаест сати и турске трупе биле се поражене тако, да су се повукле у Тузе оставив на бојном пољу: 300 мртвих, рањених, поробљених, војничку заставу и преко двије стотине пушака. У томе боју учествовало је око пет статина Арбанаса и то Хота и Груда, од којих је рањено 20, а погинуло 6. Рањеници су пренесени у Подгорицу, гдје их власти и Црвени Крст прима уредно.

Овај напад, који је завршен силним поразом турских трупа, извршен је по наређењу Тургут паше, који иде за тим, да од Арбанаса поврате Дечић као најглавнију позицију на источној страни. Због тога се и држи, да ће турске трупе ускоро поновити напад на Дечиће ма да су се освједочили шта их при томе чека.

Исто тако долазе вијести, да се бојеви воде и у горњим Кастратима, гдје су пошле трупе из Скадра како би омогућиле пролаз оним трупама што су биле принуђене да се поврате у Гусиње.

Најновије вијести што их имамо од наших нарочитих извјештача на тим странама гласе:

Арбанаси у Подгорици

Подгорица, 25. априла. — Рањеници из крваве битке код Дечића пренесени су у Подгорицу да би им се указала љекарска помоћ нашег Црвеног Крста.

Веома је дирљиво видјети на стотине пребјеглих сиромаха испред канцеларије нарочитог комитета за помоћ емиграната. Помоћ се свима указује колико се може.

Турски аскери под оружјем овамо сваког дана пребјегавају.

Дуж границе наше одређен је густ и строг кордон како би се спријечило ускакање.

Међу народом и војском завладало је велико узбуђење и нестрпљивост, јер свако сматра за своје сусједе Малисоре да чине потоње напоре. При томе узбуђење је још веће што се зна, да су малисорски главари тражили од султана помиловање на дан његова ступања на пријесто, па их ипак војска стално напада.

Бој у горњим Кастратима

Подгорица, 26. априла. — Јуче из јутра су из Скадра пошла шест батаљона турске војске у горње Кастрате. Они су том приликом запалили и изгорјели село Вукопољане, што је Арбанасе силно огорчило, те су турској војсци дали отпор, због чега се развио бој. Како је у детаљима текао овај бој, не зна се, али су синоћ Арбанаси успјели да одбију аскере.

Бој у Љешу

Подгорица, 26. априла. — У недјељу је дошло до окршаја између Арбанаса и турске војске у Љешу. Од стране Арбанаса у овоме окршају учествовали су Мирдити и један дио Љеша. Резултати су непознати.

Подгорица. 27. априла. Пошљедњи бој, који је био код Дечића, до сада је највећи успјех што су га Арбанаси постигли у борби са турским трупама. Једна шака побуњеника снажним отпором, ријетком пожртвованошћу и великом храброшћу борила се у том боју са надмоћном труском војском, снабдјевеном свима војничким потребама, па чак и великим бројем топова. И док су устаници били готово голоруки, дотле је турска војска све у изобиљу имала тако, да јој није ништа оскудјевало, па је ипак претрпјела такав пораз, да се још нигдје не памти. Арбанаси су однијели тада сјајну побједу и грозно су поразили турску војску.

Турске трупе непрекидно стижу у Скадар, гдје је војска у великом броју нагомилана, само што је материјал врло рђав. Војници су годинама, изнурени путем, без воље, недисциплиновани, измучени великим путем и глађу и при томе врло трајаво обучени. И ако многобројни, од њих не треба много очекивати.

Устанци још нијесу малаксали. Они се држе врло добро, одушевљени су и пошљедње своје напоре напрежу, да се одуже и да до краја истрају ма и попијену живота својих. Они су свјесни свога положаја и зато упиру сада потоњом снагом и пошљедњим напорима да одоле силној навали турске војске за коју се држи да ће још ових дана свом снагом јуришати на Арбанасе.

Положај Арбанаса је врло критичан, али се они уздају да ће они сви скупа дати пошљедњи отпор у одбрану своју и неће жалити ни себе, ни крви, ни живота својих само да се одбране.

Судбоносни догађаји су на прагу. Арбанаси им иду у сусрет ведра чела смјело и прегалашки.

Најновије вијести

Подгорица, 27. априла. — Данас сам обишао овдашњу пољску болницу, у којој се налази 54 рањеника Малисора. Болница је у потпуном реду, а послуга одлична. Од рањеника два су у опасности, а остали су добро. Обишао сам такођер и привремену болницу, коју је овдје нарочити комитет успоставио за болеснике пребјегле Малисоре и она је лијепо удешена. Болесници се заузимањем комитета и доктора Вукчевића његују потпуно уредно. Емигранти, којих у овом округу има према званичним извјештајима нешто више од 5000, заузимањем комитета, размјештени су по околним племенима и селима. Сељаци их примају с вољом и сваком им помоћ указују, а и комитет је успио те им је раздијелио петнајестодневно помоћ у житу и тако су емигранти потпуно задовољни. Хоће ли пак комитет успјети, да и у будуће раздијели оволику помоћ не зна се; све зависи од заузимања централног и разних племенских одбора. Међу емигрантима, разумије се, и помоћ добивају до 200 душа Муслимана, међу којима има око 20 пребјеглих аскера.

Подгорица, 27. априла. — Овдје се са сигурношћу тврди да је колона Едем-пашина, која се налази у рупи Годиље на великој муци, јер је Климентн дневно и ноћно нападају. Јуче је био јак окршај између Малисора и царске војске у Кастратима око села Вук-поља, које је војска покушала заузети, али послије борбе, која је трајала од 11 сати прије подне до 8 послије подне, војска је морала одступити оставивши на бојном пољани око 100 мртвих и рањених. Од Малисора су само 5 рањени из Кастрата и Хота, који су данас донесени овдје међу којима је Петар Ђока Кастрат са сином јединцем. Отац је доста лако рањен, а син опасно.

Како су Груди у борби од 20. ов. мј. заробили били неколико низама, а како су се од почетка устанка налазили три Малисора затворена у Шипчаник, то су данас главари грудски измијењали робове са властима из Тузи и то три за три, а остале порабљене низаме Малисори су пустили да иду куд хоће и од њих је један вечерас приспио овдје и како чујемо изјавио је да се већ никада повратити неће.

Чује се, да је тушки кајмакан шиљао преговарача малисорским главарима и нудио измирење. Колико је то било искрено скора ће будућност показати. Ипак се овдје рачуна да ће шака наоружаних Малисора, од свакога напуштена, убрзо устукнути пред многобројном Тургут-пашином војском. Сад стиже осамнајест пребјеглих аскера из Берана, од којих два траже да неодложно пријеђу у хришћанску вјеру.

Српство

Нови владика нишки. Као што је познато, владика епархије нишке у Србији Никанор Ружичић пенсионисан је. Томе његовом пенсионисању претходила је једна врло смијешна афера о тумачењу некаквог његовог сна, што је изазвало читаву буру и у штампи и у Н. Скупштини и испољавало се, да је та ствар покренута само за то, да се владика уклони са свога положаја. Сада јављају из Биограда, да је архијерејски сабор изабрао архимандрита Доментијана за владику епархије нишке.

Поново отворене. Као што јављају из Скопља, српска богословија у Призрену, гимназији у Плевљима и основне школе у рашко-призренској епархији поново су отворене.

Срби у Русији. Овога љета приредиће многи из Србије излет у Русију. Ради тога је у Биограду образован шири одбор, који ће учинити све припреме за овај излет. До сада су се за излет пријавила многа пјевачка друштва, витешка друштва, музика краљеве гарде и велики број грађана.

Словенство

Велико народно собрање. Бугарско велико народно собрање, за које ће се избори извршити 5. јуна, састаће се у јуну мјесецу у Трнову. Оно ће се састојати из 424 посланика.

Свесловенски пчеларски конгрес. Као што из Биограда јављају, свесловенски пчеларски конгресе биће у Биограду од 6—8 августа о. г., те ће том приликом бити и српска пчеларска изложба.

Бугарке траже право гласа. И у Бугарској је избио женски покрет за право гласа. У овоме покрету узела су учешћа и врло отмјене даме из највиших кругова у Бугарској, па и министарке. Они су ових дана држале у Софији конгрес, на коме су донијели одлуку да се од великог народног собрања тражи, да се политичка права распростру и на женскиње.

Свечаности у унутрашњости

— Рођен-дан Њ. В. Краљице Милене —

Као и сваке, тако је и ове године рођен-дан Њ. В. Краљице Милене прослављен у цијелој земљи на свечан начин. Да би се видјело како су те свечаности текле, доносимо овај допис о прослави у Никшићу:

Рођен-дан Њеног Величанства Краљице Милене прослављен је у Никшићу и ове године на свечан начин.

У очи празника била је сва варош, нова и стара, окићена заставама и освјетљењем, а на дан празника у 10 сати из јутра отпочела је литургија са благодарењем у овдашњој манастирској цркви Св. Василија Остошког Чудотворца и чинодјејствовао је епископ рашко-захумски господин Кирил Митровић са мјесним свештенством.

Благодарењу су присуствали заступник команданта дивизије г. Милутин Николић са официрским кором, заступник обласног управитеља г. Живко Никчевићем са предсједником општине г. Савом Кустудићем и са свијем мјесним чиновништвом и отмјенијем грађанством. Свршетак благодарења огласили су 21 топовски метак са бедема града Оногошта. Из цркве се г. епископ Митровић, праћен командантом дивизије, заступником обласног управитеља, чиновништвом и грађанством, кренуо корпоративно у варош, којом приликом, а прад самим храмом, помолио се свемогућем Богу да његове и присутних молитве услиши, и да дуго подржи здраву и живу Краљицу Милену на срећу Црне Горе и цијелог Српства, које су ријечи од присутних трократно попраћене са „Живјела Краљица". Одатле се пошло у варош, гдје је у кавани г. Шћепа Кустудића предсједник општине са одбором приредио богату трпезу са закуском и разним пићем, те је чиновништво, измијешано са грађанима, било почашћено разним пићем и јелом тако да је сваки једнако остао задовољан и захвала предсједнику општине и одбору, на љубазном гостопримству и послузи.

Том приликом у кавани Кустудића подигао је чашу заступник команданта дивизије г. М. Николић и громогласно изговорио здравицу: за здравље, срећу и дуг живот високе слављенице, Њеног узвишеног супруга и цијелог владајућег дома, и то тако дирљиво, да је иста здравица громовитим узвицима три пута попраћена од присутних са: „Живјела Краљица Милена!" а како се предсједник општине са одбором љубазно био заузео да свакога почасти и задовољи то је и дало повода заступнику команданта дивизије, да подигне захвалну здравицу предсједнику општине и општинском одбору на њиховом срдачном дочеку и гостопримству, који су заиста били и заслужили, јер се Никшић приликом овакових и њима сличних свечаности вазда одликовао од других вароши по унутрашњости, што су Никшићани и овом приликом видно то доказали.

У вече је била свечана представа: даван је комад „Слободарка" у пет чинова са игранком у кафани Обрена Попаре, коју је забаву давало „Никшићско занатлиско-радничко удружење" у част високе слављенице. Чист приход ове представе намијењен је сиромашним занатлијама и радницима. Забави су присуствовали сви чиновници са отмјенијем грађанством. Комад је одигран на потпуно задовољство публике, тако лијепо, да аплаудирању од присутних није било краја, што се има захвалити заузимању чланова поменутог удружења, и њиховом вриједном предсједнику Лазару Бојановићу.

Послије пола ноћи чиновништво и грађанство весело се разишло својим кућама, а што је најглавније, свуда и за све вријеме владао је примјеран ред.

М. Ш. Ј.

Књижевност

„Дан", *лист за науку и књижевност, свеска 1. и 2. март.* Post tot discrimina rerum добисмо и стручни лист за науку и књижевност. Од срца се радујемо његовој појави. У једној српској држави, ма да малој, али славној, која се од прије неколико мјесеци налази и под ореолом краљевства, такав лист је културна потреба. Без њега би, у данашње доба, непотпун изгледао појам о свестраноме напредовању једнога краљевства. И ако знамо, са коликим и каквим је тешкоћама у нас скопчано покретање, издржавање и одржавање свакојега листа, нарочито стручнога, ми се ипак надамо, да ће „Дан" сачувати свој опстанак. Интерес је средине, у којој излази, да се одржи. Погрешке, које би можда учинио, могу се поправљати и отклањати, али никако не треба да буду узрок и његовоме обустављању. Како рекосмо, он нам је потребан, сама његова појава може да служи на корист нашега државнога угледа, и онда не треба жалити ни жртве, које изискује издржавање таквога листа. У колико је његово покретање једна врста наше културне тековине, у толико би његов престанак, било због којег разлога, био срамота нашега напретка. Пошто смо прожети оваквим најљепшим намјерама према „Дану", мислимо да нам се неће замјерити, ако критички укратко попратимо његове прве двије свеске и учинимо неке главније примједбе, разумије се ради његовога добра.

Утисак, који остављају прве двије свеске на људе са развијеним укусом, на т. зв. fin fleur друштва, сасвијем је добар и пријатан. Материјал је прилично распоређен, штампа је одлична и укусна. На први поглед нема шта више да се жели. Кад се дубље улази у разгледање, долази се до неколико погрешака које ћемо овдје истаћи у интересу самога листа. Уводна ријеч од стране уредништва, написана концизно и снажно, садржи једну погрешку, која ће се запазити, чим се са њом упореди остали материјал у листу. Поред сасвијем излишне (бар за књижевни лист!) акцентације о десолидарисању са реакционарним и демагошким крајностима, уводна ријеч вели, да је искључено „заилажење у област клизавих политичких алузија". Одмах у првој свесци уредништво је дошло у сукоб са тијем својим свечаним обећањем, које је, у осталом, сасвијем разумљиво нарочито код нас. Дошло је у сукоб објавом једнога чланка, из чије се примједбе под звијездом очигледно види, да се њиме критикује извјесни поступак једнога бив. министра, на основу чега ће многи добити увјерење, да се тијем улази у област „клизавих политичких алузија". Што се је поткрала та погрешка у такту уређивања, ми објашњавамо оскудицом рутине и познавања домаћих прилика код лица, која су на челу уредништва. Та лица још нијесу вична свијема наравима средине, у којој „Дан" излази. Она још немају за ту сврху потребно искуство, па да би могла знати, колику распру и злу крв у нас може да учини преко каквога листа и најневинија критика или алузија на чији рад. Ништа не мијења ствар, ако то учини ко други изван редакције. У нас је у таквим приликама обичај, да се потоњој припише сва одговорност. А то треба избјећи у интересу самога листа, у толико више, што о предмету, који се претреса у дотичноме чланку, постоји за специјални случај сасвијем супротно мишљење једнога несумњивога канонитета са биоградског универзитета.

Још више него ли тактичну погрешку учинило је уредништво, кад је допустило објављивање у пријеводу познатога Толстојевог написа о Шекспиру. Уредништво се донекле оградило од тога написа, али то није довољно. Он у „Дану" није требао да изађе. Толстојев напис противу Шекспира сматра се у цијеломе цивилизованоме свијету као сумануги и болесни изданак једнога генија у његовој дубокој старости. То је уједно и најглупљи и најциничнији Толстојев књижевни рад. Он је Толстојеву гласу много наудио у образованом свијету. Њиме је Толстој показао, да је остао дошљедан својем безграничноме нихилизму чак и према великанима у литератури. На тај лудачки испад противу Шекспира натјерала га је најприје његова старачка сујета, која није могла отрпјети, да још неко велик буде крај њега, а по томе га је нагнала и његова стална мржња противу свега, што је у свијету велико и моћно чак и памећу. „Дан" је намијењен и нашој омладини, којој се у вишим разредима гимназије о Шекспировим драмама предаје као о обрасцу драмске умјетности. Чему поништавати то освећено мишљење о Шекспиру, које су усвојили много позванији умови?

Доста би се могло писати о језику у првим двијема свескама „Дана", особито о језику у оним саставима, који потичу од самог уредништва. То није чисти српски језик. У томе погледу „Дан" прави утисак листа, који се ћирилицом штампа и издаје у Загребу, а не на Цетињу. Само неколико примјера: опречан (!); запламсати; пред четири године (мјесто прије); преузео је рад на оснивању; једно извјесно вријеме-пробавио је Толингер; захваћају; а и Руси живо раде на оснутку (!) свог народног одбора; нејединствена отаџбина (у смислу неуједињена!), и т. д. Уопште, много германизама и т. зв. кроатизама. У једноме срп. научном и књижевном листу, који излази у пријестоници срп. државе, такве и сличне погрешке у језику не смију се трпјети. Кад их већ морамо гледати кроз прсте у политичким листовима, слободно се може захтијевати, да их не буде у књижевним. Зато и не можемо да пропустимо, а да не истакнемо као примјер чистоте и љепоте српскога језика два написа у „Дану". Први је Љ. Бакића, други Милутина Чекића. На крају првих двију свезака примијетили смо и један прилог из пољопривредне књижевности. Добро је и то — помислисмо у први мах, али, кад прочитасмо, имали смо шта видјети: агитује се противу ограничавања размножавања коза у Црној Гори као највећих душмана шума! Тешко ли је по који пут сатиру написати...

На крају напоменућемо, да у листу има доста погрешака у правопису, тако исто и штампарских, што све треба озбиљно избјегавати у једној ревији за науку и књижевност.

Ипак, ми „Дан" топло поздрављамо, надајући се да ће ове примједбе, учињене у најбољој намјери, узети у обзир.

Кратке вијести

Љубљански избори. Словеначки клерикалци уложили су протест против градских љубљанских избора.

Звјерски атентат. Недалеко од Будима у једној шумици почињен је на једној служавци звјерски атентат. Надничар Михаел Фиалка хтио је, да се ријеши своје љубовце. Намамио ју је у шуми, гдје ју је силовало других седам момака. Дјевојка је тешко болесна одвезена у болницу.

Озбиљни положај на истоку. Многи листови доносе озбиљне вијести о ратним припремама Русије. Према овим вијестима доћи ће до нове мобилизације. Положај Русије у Манџурској, држе, врло је неповољан. Бојкот руске робе силно се шири у Китају. Русија ће Китају послати још један ултиматум.

Велевласти и Мароко. Њемачка, Аустро-Угарска и Италија изјавиле су Француској, да шпањолско-француска експедиција на Фез смије ићи само за тим, да успостави ред и мир. Исте велевласти су уједно ставиле и свој приговор политици Француске у Мароку.

Шалваре у Млетцима. На Марковом се тргу у Млетцима појавила у шалварима Маркеза Бевито, па је изазвала силну узбуну. Полиција ју је морала од бијесне свјетине очувати тако, да су жандарми од кафанских столова начинили барикаде све до пристаништа за гондоле. Маркиза је онда уз заштиту полиције сјела у гондолу и уз звиждање и дерање свјетине склонила се на сигурно мјесто.

Сензационална женидба. Најстарија кћи великога кнеза Константина Константиновића, велика кнегиња Татјана Константиновна, заручила се са поручником гардијске пуковније кнезом Констатином Багратионом-Мухранским. То је први пут, да женски члан руске царске породице иде у овако неједнаки брак.

Устанак у Мексику. Један дио усташа не одобрава примирје, што га је склопио њихов вођа Мадеро с владом, те су се одлучили борити на своју руку до краја. Влада се боји навале на главни град, који има само 4000 момака посаде.

Француско-шпањолски уговор. Ради Марока су постали односи између Француске и Шпањолске заоштрени. Шпањолака штампа једнодушно осуђује поступак Француске, која кани подјармити сасвим Мароко. Бојати се отвореног сукоба. Ни Њемачка није задовољна с поступком Француске, те се пријети енергичним корацима.

Дневник

Отпутовали на Ријеку. Њихова Величанства Краљ и Краљица вратили су се ономад са Књагињицама Ксенијом и Вјером са Цетиња на Ријеку.

Лако оболио. Његово Краљевско Височанство Краљевић Нашљедник Данило од два три дана лако је оболио од тежега назеба, ушљед чега, по љекарском савјету, не смије да напушта постељу.

Долази на Цетиње. Биоградски листови јављају, да ће овога пролећа доћи у госте нашем Двору кћерка Краља Петра, Њено Краљ. Височанство Књагињица Јелена, која ће доцније одавде поћи у госте код Краља Виктора и Краљице Јелене.

Крсно име Владалачког Дома. На Ђурђев дан, као на дан крсног имена нашег узвишеног Владалачког Дома, била је у манастирској цркви архијерејска служба којој су присуствовали Његово Краљ. Височанство Престолонашљедник, министри и великодостојници, царско-руски посланик г. Арсенијев са својим секретаром г. Обнорским, г. г. пуковници Потапов, Егорјев, Рачински и Колосов, официрски кор, чиновништво и мноштво народа, а пред црквом је била постројена једна чета питомаца официрске школе са војном музиком. Послије литургије Њих. Величанства Краљ Господар и Краљица Милена примали су у Двору честитања, а за то вријеме је војена музика свирала пред Двором. У подне је био у Двору велики објед. Религиозни обред крсног имена извршио је Њ. Високопреосвештенство г. Митрополит Митрофан. Њег. Величанство Узвишени Домаћин подигао је чашу у славу Божју и напио Црној Гори и својим гостима, а г. Митрополит од стране гостију подигао је чашу за здравље и дуг живот Његова Величанства и цијелог Краљевског Дома. Војна музика за вријеме обједа концертовала је у дворској башти.

Имен-дан руске царице. На Ђурђев дан у једанајест сати прије подне, поводом имендана Њеног Импер. Величанства руске царице Александре Феодоровне, било је свечано благодарење у дворској капели, које је одслужио Њ. Високопреосвештенство г. Митрополит Митрофан, уз асистенцију мјесног свештенства, а у присуству Њихових Краљевских Височанстава Престолонашљедника и Престолонашљеднице, Књаза Мирка, Књаза Петара и Књагињице Ксеније и Вјере. Уз то су присуствовали чланови краљевске владе, царско-руски посланик г. Арсенијев, г. г. пуковници Колосов, Егорјев, Потапов и Рачински, секретар г. Обнорски, бугарски посланик г. Колушев, државни великодостојници, официри и чиновници. Пјевало је пјевачко друштво „Његош".

Послије благодарења Њег. Величанство Краљ Господар са Њиховим Краљ. Височанствима Престолонашљедником, Књазом Мирком и Књазом Петром, били су на честитање у руско посланство, а тако и наши министри и великодостојници, бугарски посланик г. Колушев са госпођом, официри, чиновници и наше угледно грађанство. У посланству је била приређена обилна закуска, када је Његово Величанство Господар подигао чашу за здравље и дуг живот Његог Имп. Величанства царице Александре Феодоровне, а г. посланик Арсенијев за здравље Њихових Величанства Краља и Краљице и Владајућег Дома. — Обје здравице попраћене су интонирањем руске и црногорске химне са стране наше војне музике која је за вријеме честитања свирала пред посланством.

Парастос Књагињици Марији. Јуче у једанајест сати прије подне држан је у дворској капели парастос блаженопочившој Књагињици Марији, коме су присуствовали Књаз Петар, као и наши министри и великодостојници.

Митрополитова посланица. У „Дану" је, као прилог првим двијема његовим свескама, објављена и једна посланица Његовог Високопреосвештенства Господина Митрополита. Поменута посланица заслужује пажњу и похвалу. Она је сасвим умјесна. Упућена је свештенству којем поглавар наше цркве са пуно љубави и ширине схватања савремених свештеничких дужности препоручује како књижевни лист „Дан", тако и рад на просвјетном пољу са пером у руци. У облику архипастирске посланице, Господин Митрополит подстиче подручно свештенство на просвјетни рад и распирује у истоме љубав према свему савременом, што је узвишено и корисно за наш народ. И та посланица показује, колико високо

цијени уважени поглавар наше цркве свој узвишени позив и колико умије да корача са духом времена чинећи улогу цркве корисном за просвјету и општи напредак. Поглавар цркве, који својим високим положајем иде на руку ширењу просвјете, потпомагању науке и опстанку лијепе и корисне књиге, велику услугу чини самој цркви, утврђујући увјерење о неодложној потреби исте и у модерноме друштву.

Мио гост. На Цетињу од неколико дана борави Енглескиња г-ђица Дурхам, публициста. Г-ђица Дурхам је освједочени пријатељ нашега народа и Црне Горе, коју је унакрст више пута пропутовала и о њој се у својим написима вазда најпохвалније изражавала.

Одличној шћери великог и просвјећеног енглеског народа желимо да и у овој прилици буде што пријатнији боравак у нашој средини.

Кадетски корпус на Цетињу. Ове јесени отвара се на Цетињу Николајевски краљевски корпус и отворен је упис само за први и трећи разред. Кандидације се могу подносити најдаље до 1. јуна. Уредба о устројству корпуса може се добити код команданта корпуса.

Цетињска Читаоница. На сједници, коју је управа Цетињске Читаонице послије дужег времена синоћ држала, ријешено је, да се годишња скупштина држи у недјељу првога маја у 10 сати прије подне у друштвеном локалу. Како на скупштину треба да дође више од половине чланова, управа је ријешила, да на ову скупштину све чланове понаособ позове да би се на скупштини пуноважно могло рјешавати. Исто тако је ријешено, да се сви они чланови, који нијесу уплатили до сада чланарину, позову да до скупштине уплате дугујућу чланарину, пошто ће право гласа имати само они чланови, који су до сада чланарину уплатили.

Забрана лелекања. Господин министар унутрашњих дјела својим расписом издао је управним властима наредбу шљедеће садржине: „Пошто данашње вријеме само по себи захтијева, да се досадашњи обичај лелекања приликом смрти постепено укине, јер се изјаве саучешћа не састоје само у лелекању, које изазива шта више подсмијех код странаца, а и иначе чини непријатан утисак код других, то сам нашао овијем за нужно најстрожије наредити, да се тај обичај у будуће сасвим забрани како у варошима, тако и у њиховој близини, одакле би лелекање могло допирати, о чему се имају старати све подручне ми управне власти, које ће горњу наредбу неодложно објавити народу у своме подручју и пазити да се иста најтачније врши. Ко би се о исту огријешио, казниће се први пут *глобом од перпера педесет*, а у поновљеном случају *затвором од мјесец дана*, а и саме власти биће строго одговорне, кад се не би управљале према истој наредби, већ се о њу оглушивале“. — Због тога је општинска управа на Цетињу, саопштавајући ову наредбу господина министра унутрашњих дјела, препоручила становницима ове вароши, да се исте најстрожије придржавају и избјегну њоме предвиђену казну.

Крсно име. Прво никшићско занатлиско радничко удружење прославиће у Никшићу своје крсно име Св. Василија острошког чудотворца.

Четрдесетница. Г. Петко Пајевић, трговац, даваће са својом породицом у недјељу у капели на гробљу у 10 сати прије подне четрдесетницу својој супрузи Маши.

Музика у парку. Концертовање војне музике недјељом и празником послије подне, као и сваке године, отпочело је од прошле недјеље. Програм је сасвијем нов и одабран и желјети је, да грађанство поклони од сада већу пажњу овом концертовању.

Позориште. Сјутра у вече даје се *Коштана*, слика из врањског живота у четири чина с пјевањем Бор. Станковића, на општи захтјев по други пут. У суботу се даје *Јединствен муж*, комедија у три чина од Валабрега и Ордона први пут. У недјељу је *Посланик из Бонбињака*, комедија у три чина од А. Бисона први пут.

Вријеме. Овога чуда од абнормалнога времена не памте ни најстарији људи. У невријеме бјеше дуготрајна суша са студеним сјеверним вјетром, који није престајао од Божића до Ускрса, а сад по Ускрсу, опет у невријеме дођоше ледене кише. Послије оно мало топлијих сунчаних дана о ускршњим празницима ове ледене кише дођоше као непријатна промјена, и у становништву произведоше, ушљед наглога преокрета температуре, кијавицу и назеб. За усјеве су потоње кише биле прилично добре, али ако дуже потрају могу да буду опасне и да упропасте овогодишњи плод.

Позориште и умјетност

Faux pas и позориште. Да би што боље одговорио својој сврси наш нови лист за науку и књижевност „Дан“, проговорио је и о Нар. Позоришту, али на начин који не одговара ни тој сврси ни самом позоришту, а још мање да је таквом напису било мјеста у листу, на челу кога стоји један од оних, који су, колико до јуче, у томе истом позоришту вјерили и облачили. То нам и даје повода, да се на тој ствари нарочито зауставимо и о томе засебно проговоримо у интересу угледа самог листа, који би, бар у будуће, кад и онако није сад, био мало обазривији у својим оцјенама и пресуђивању, те да не би, као ово сад, окривљујући друге за faux pas самим тиме сам запао у погрешку и учинио faux pas. Ми ни у сну нијесмо сањали да ће нас ико довести у тај положај да устајемо у одбрану каквог поступка позоришне управе, а још мање смо се могли надати да ће нас на то довести један од оних, који је колико до јуче у тој позоришној управи на врху био!

Лијепо је то што је и „Дан“ поклонио пажњу овој младој установи и ми бисмо жељели да то и у будуће настави, али само не на овакав начин као што је то сада учинио. О позоришту се да врло много говорити, а нарочито о нашему. Може се ту говорити о неорганизованом и несистематизираном раду, о унутрашњем неуређењу, о рђавом администрирању, о погрешном управљању, о несређеном репертоару, о замршеном и нерегулисаним односима, као и међусобним, о гардероби, о самим представама и т. д. и т. д. као што се да много говорити и о томе шта је све и како до сада рађено, какве су грешке чињене и шта би се све могло чинити и учинити да и наше позориште једном стане на здраве ноге и буде оно што је одавно требало да је, да би боље одговорило својој сврси и задатку. Али у мјесто свега тога ми видимо да се у „Дану“ позориште третира на начин који ни ми ни свако, ко се у позориште разумијева, не може одобрити.

Говори се са необавијештеношћу о попостанку позоришта, о државној субвенцији, о његовим скученим финансиским приликама и т. д. и онда се прелази на новоангажоване чланове, који по писцу, с малим изузетком, не чине према ранијим члановима никакву аквизицију за наше позориште. Томе се од срца морамо насмијати, јер је то речено просто у вјетар, онако исто као што су са великим непознавањем и квалификовани новоангажовани чланови, а нарочито г. Хајдушковић, који је непобитно најбоља, најјача и највећа снага нашег позоришта: снага као приказивач, као редитељ, као организатор и у опште који и по стручним и по душевним способностима стоји над осталима! И то писац држи да је покушај, да је faux pas! За писца faux pas није било оно једногодишње лутање што га је позоришна управа чинила у свима правцима и у сваком погледу, није му faux pas било све што је скоро рађено, а faux pas му је ангажовање нових чланова, оно што се још једино може од досадањег рада одобрити и похвалити, што смо, најзад, и публика и ми сви тако радо пригрлили а наше позориште препородило. И кад је већ ријечи о нечијем faux pas-у, онда је неоспорно, да је писац дошао на faux pas са оваквим својим гледиштем, које одаје да нема ни најелементарније појимање о ствари, коју третира. Шта је прије било, то смо сви видјели; шта је сад, то видимо.

Па упоредимо ли то што је сад, са оним што је прије било, неоспорно је да ћемо видјети напредак. Зато и не треба жалити са писцем што новоангажовани чланови, с незнатним изузетком, не чине према ранијим члановима никакву аквизицију за наше позориште, него се, баш напротив, треба радовати што су нови ангажовани чланови дошли и што су овакви какви су. Ми не можемо очекивати долазак једног Гавриловића, Станојевића, Стојановића и других, али оно што нам је могло доћи, што је за нас, ту је, јер смо добили три добра пара, шест *снага*, чиме можемо бити задовољни. То, најзад, и њихов рад документује. Како су нам без Хајушковића-ке, Вучићевића-ке и Мишића-ке пошле представе, то врло добро знамо, а како сад иду, свједок је она многобројна публика која се *сада* у позоришту виђа, а која се *прије* била од њега одбила, и саме представе, које се сад могу *гледати*, што прије није био случај.

И кад тако ствар стоји, онда се од „Дана“ с правом мора да очекује, да у интересу угледа свога од сада обрати пажњу коме и чему отвара ступце своје, а писцу пријатељски препоручујемо да не силази на клизаву стазу и да не дира у ствари о којима ни појма нема, јер само здравом и паметном критиком нашем се позоришту може помоћи, а не назорима оваквим, као што их је овом приликом изнио, јер се то може схватити као забадање са задњом сврхом, што ће изазвати само противреакцију, а — то треба упамтити! — *у кући објешенога о конопцу се не говори. Ватра се уљем не гаси!*

Ако икоме овој управи треба помоћи, упуства и савјета давати, да и на даље не би лутала као до сада без сврхе, циља и плана чисто из недораслости позиву своме. То треба да се врши отворено, с планом и сврхом, а не овако како се то у „Дану“ почело, јер од тога само може бити штете по ову установу, која и онако није на здравим ногама.

Разне вијести

И за пољупце правило! Отмјене Паришкиње, а по њима и све остало, поздрављ се од неког времена према посебним правилима. Ко неће да чини нешто непристојно, не смије ни своју најбољу пријатељицу да пољуби у уста. Ова врста пољупца је сачувана искључиво за заљубљене. Сви остали љубе се у образ. Ако се поздрављују двије жене истог доба, пољубе се у десне образе. Ако је велика разлика у добу, пољуби старија млађу у уста, а ова њу у образ. Ако хоће старија још напосе да искаже своју нježност додирне уснама образ млађе иза првога пољупца. Ни уз који увјет не смије млађа пружити образ. Љубљење на улици није пристојно, те се може сматрати увредом.

Паришка лука. Недавно објелодањена статистика о ријечном бродарству показује, да је Париз највећа француска лука а што се тиче промета да наткриљује чак и Марсељ. Године 1909. био је промет робе у париској луци не мање од 10,940.525 тона, док је у Марсељу износио тај број 6,803.793 тона. У париској луци је истоварено те године 6,197.414 тона робе, а одаслано је из Париза 2,566.000 тона.

Срна и брзовлак. Риједак случај, да би влак прегазио срну, био је ових дана недалеко од Рихдорфа. Срна је била рањена на нози, па је лутала унаоколо и досјела на жељезнички насип. Тако рањена изнемогла је и пала међу трачнице, па се није могла више дигнути кад је дојурило брзовлак, који ју је онда сатро.

Шкртица. Ових дана предана је у лудницу у Валдброел 50-годишња удова Нундтхаусен из Обернау-а, која је живила сасма одијељено од свијета и сасма уз то подивљала тако, да су и њезине домаће животиње поскапале од глади. Ова сама је живила о круху и кромпирима. Пореза није хтјела од шкртости да плаћа, па се опирала пљенидби, забрављујући врата и грдећи чиновнике. Коначно је полудила и када су обавили премета чину у кући нашли су читаве хрпе златних и сребрних посуда и много вриједносних папира и 40.000 круна у готовом!

Развој телефона. Најљепши примјер за развој телефона даје нам град Берлин. Прије 30 година 1. априла 1881. отворен је први телефон у Берлину са 33 претплатника, који су порасли још исте године на 458. Године 1894. порастао је број телефонских претплатника од 28.000. Данас има службени попис телефонских претплатника 1100 страна свака за три ступца. У сваком ступцу има попријечно 40 претплатника, што одговара укупном броју претплатника од 135.000!

Сукоб између румунског свештенства. Румунски православни свештеници у Угарској ријешили су, да оснују своје удружење и свој лист, који ће бранити интересе нижег свештенства. Румунски православни митрополит Мецан забранио је, да се оснује свештеничко удружење, јер је то по његовом мишљењу непослушност и повреда дисциплине. Због те забране ставиће се у сибињској епархијској скупштини интерпелација на митрополита.

Црква из челика. Црква Св. Себастијана у Манили је једина црква своје врсте на читавом свијету, јер је сасма из челика! Једино жртвеници и поједини дијелови унутарњега уређења су из другога материјала. Чудновата ова црква иначе чини добар утисак, те се не види на њој, да су зидови дебели тек 6 милиметара! Ово је у осталом европски производ, јер је црква сва саграђена у Европи, ондје онда растављена, отпремљена у комадима у Манилу и ондје опет састављена.

33—50

НАЈВЕЋА ТВОРИЦА и ТРГОВИНА СРП. ПРАВ. ЦРКВ. УТВАРИ

НИКОЛЕ ИВКОВИЋА у НОВОМ САДУ — у својој кући, дунавска улица бр. 10

Позната је да нема конкуренције, у јефтиним ценама, а још мање усавршено доброј изради црквених утвари, а све ово још надмашује моје огромно

ВЕЛИКО СТОВАРИШТЕ

Одежда, литија, неба, барјака, крстова, кандила, полијеleja (ћока), плаштаница, кивота, свећњака, путира, пјетохљебница и икона у свима могућим врстама за цркве, домове и т. д. све што у ову струку спада. **Иконостасе израђујем тачно по плану на потпуно задовољство** мојих цењених муштерија. У плановима имам велики избор.

Свештеничке хаљине израђујем сасвим тачно и добро, то јамчи моја дугогодишња пракса. Шешира, камилавки и поја сева имам увек највећи избор.

НАРУЏБИНЕ ВРШИМ ТАЧНО и ОДМАХ

Адреса за писма и наруџбе:
Nikola Ivkovits, Ujviđek (Novi Sad) Ugarska

8—30

Штампа Кр. Ц. Државне Штампарије.

Власник и одговорни уредник Лазар Чобељић